

Nagy László

Az Észak-atlanti Szövetség (új) stratégiai koncepciója

Az Észak-atlanti Szövetség 28 tagállamának állam- és kormányfői 2010. november 19-én Lisszabonban elfogadták a Szövetség új stratégiai koncepcióját, amelynek szemléletes alcíme: aktív alkalmazás, modern védelem. A következőkben vázlatosan áttekintem a stratégiai koncepció legfontosabb megállapításait, a végén kommentárban mutatok rá a sajátosságokra, az eltérésekre a korábbi hasonló dokumentumok tartalmától.

A biztonságpolitikai szakértők egy része úgy számol, hogy a 2010-es dokumentum a NATO hetedik stratégiája, mások „csak” hatot tartanak számon. Én az utóbbiakkal értek egyet: az 1950-ben elfogadott, majd 1952-ben módosított stratégiák között nincs lényegi különbség, ezek egyazon – hagyományos eszközökkel megvívott, totális – háború forgatókönyvei. Ha tehát az ötvenes évek legelejének stratégiai elképzelését egy lépcsőfoknak tekintjük, akkor összesen hat stratégiával kell megismerkednünk. Ezek közül a második és a harmadik (a „tömeges megtorlás” 1954-től és a „rugalmas reagálás” 1967-től) az éppen aktuális amerikai elképzelések mechanikus átvételét jelentették, utóbbi kivételesen hosszú ideig, 24 évig volt a NATO-ban érvényben.

Előzmények

1991-ben fogadta el a Szövetség az első olyan stratégiai dokumentumot, amely a hidegháború befejeződése után kialakuló új biztonsági környezethez igazodott, de már nem viselte magán ennyire egyértelműen az amerikai jegyeket. Ez volt a római csúcstalálkozó által jóváhagyott stratégiai koncepció, amely két alapvető újdonsággal szolgált: egyrészt – a kollektív védelem mellett – felvállalta a válságkezelés feladatait és ezzel együtt a területen kívüli (közismert angol kifejezéssel out of area) akciókat; másrészt partnerséget helyezett kilátásba és kínált fel a volt ellenségnek, az időközben felbomlott Varsói Szerződés egykori tagállamainak. Ezen partnerség „jelképeként” hozták létre az Észak-atlanti Együttműködési Tanácsot, mint konzultációs fórumot.

Az 1999-ben, a washingtoni csúcstalálkozón elfogadott stratégiai koncepció volt az első, amelyhez már Magyarország (és két másik újonnan csatlakozott NATO-tag, Cseh- és Lengyelország) is a szavazatát adta. Ez a koncepció épített az időközben

napvilágot látott – egyébként stratégiai jelentőségű – kezdeményezésekre, mint például a „Partnerség a békéért” programra (1994), a NATO kibővítéséről szóló tanulmányra (1995), az orosz–atlanti biztonsági együttműködést intézményesítő alapdokumentumra (1997). A korábbi stratégiai koncepcióhoz képest jóval részletesebben foglalkozott a válságkezelés témakörével, az együttműködéssel, a NATO-n kívüli országokkal. Az egész dokumentumra azonban a NATO 50. évfordulója helyett a koszovói válság és a hozzá kapcsolódó, Jugoszlávia elleni légitámadás-sorozat nyomta rá a bélyegét. A stratégiai koncepció a Szövetség egyik célkitűzéseként fogalmazta meg az európai stratégiai egyensúlyt, amely már születése pillanatában is nehezen értelmezhető fogalom volt (hiszen a NATO domináló helyzetben volt Európában).

Néhány év elteltével egyre több szó esett egy új stratégia kidolgozásának szükségességéről. Ennek jónéhány oka volt, érdemes ezekről röviden szólni.

Mindenekelőtt az a tény, hogy 2001. szeptember 11-én bekövetkezett az emlékezetes terrorista támadás az Egyesült Államok ellen, amelynek nyomán – a Szövetség történetében először – életbe léptették (életbe léptették) a Washingtoni Szerződés közismert 5. cikkét. Az akció rávilágított, hogy az 1999-es dokumentum keletkezésének időpontjában még nem kapott kellő hangsúlyt a nemzetközi terrorista szervezetek által képviselt fenyegetés.

A terrortámadás további folyománya, hogy még 2001 telén az Egyesült Államok – nagyon sok ország elvi és gyakorlati támogatását élvezve – fegyveres harcot indított az al-Kaida terrorcsoportnak otthont adó afganisztáni rezsim ellen. A tálibok hatalmát sikerült rövid idő alatt megdönteni, bár mozgalmukat máig sem volt képes az Egyesült Államok, a NATO és a nemzetközi közösség felszámolni.

Egy másik esemény, amely indokoltá tette az új stratégia kidolgozását, az Egyesült Államok iraki fegyveres akciója volt 2003 tavaszán, amely a NATO hidegháború utáni történetének legsúlyosabb válságát idézte elő. Emlékezetes, hogy sem az ENSZ, sem az Európai Unió, de még maga az Észak-atlanti Szövetség sem támogatta az egyoldalú amerikai lépést, csupán néhány ország állt ki Washington mellett, egyedi alapon. Az iraki háború ugyan gyakorlatilag befejeződött, de a terrorakciókkal tarkított permanens válság azóta is tart Irakban.

Az orosz–atlanti kapcsolatok alakulását nem is eseménynek, hanem egész esemény-sornak kell tekintenünk. A konzultációs fórumként működő Állandó Közös Tanács 1997-es megalakítása ugyan előirányozta a biztonsági együttműködést, de a viszony alakulása igen hektikus ingadozásokat mutatott. Éppen a koszovói válság csúcspontján, 1999-ben a mélypontra zuhantak a kapcsolatok, mert Oroszország a NATO-val szöges ellentétben Belgrád pártját fogta, és határozottan ellenezte a Jugoszlávia elleni katonai akciót. A 2001-es terrortámadás viszont alkalmat adott Moszkva és Washington kibékülésére, ami lényegesen javította a kapcsolatokat Oroszország és a NATO között is. Oroszország tevőleges szerepet vállalt az afganisztáni műveletekben és általában is egyetértett a nemzetközi terrorizmus elleni világméretű küzdelemmel (amelynek Moszkva szerint részét képezte a csecsen szeparatista mozgalom is). Az Állandó Közös Tanács helyett megalakították a NATO–Oroszország Tanácsot.

Irakkal összefüggésben az orosz–amerikai kapcsolatok megint lehűltek: Oroszország hevesen ellenezte az iraki beavatkozást (közös például a NATO-tag Francia- és Németországgal). Idővel azonban az iraki események háttérbe szorultak,

Moszkva segítségére és együttműködésére pedig szükség volt (nemcsak Afganisztán, hanem Irán és Észak-Korea miatt is), az ellentétek elsímultak. Egészen 2006-ig, amikor az Egyesült Államok tervbe vette, hogy nemzeti rakétavédelmi rendszerének egyes elemeit Cseh- és Lengyelország területén telepíti. Ezt Oroszország egyértelműen maga ellen irányuló, provokatív lépésnek tekintette, és egész sor ellenlépést fogadott el vagy helyezett kilátásba. Az Obama-adminisztráció első intézkedéseinek egyike a rakétavédelmi program felülvizsgálata volt.

Már-már úgy látszott, hogy Oroszország és nyugati partnerei között helyreáll a béke, amikor – 2008 augusztusában – kitört a grúz–orosz fegyveres konfliktus, az ötnapos háború. A grúz vezetés által a Dél-Oszétia kapcsán kirobbantott konfliktus keretében az orosz fél aránytalan mértékben reagált, alaposan megtépázta a grúz hadsereget, és ráadásul Moszkva hamarosan elismerte Dél-Oszétia illetve Abházia függetlenségét, önálló államiségét. Vagyis gyakorlatilag megsértette Grúzia szuverenitását. A NATO-országok ezt a lépést egyöntetűen elítélték, a viszony megint megromlott.

Az elmúlt két év alatt azonban megint felülkerekedett a józan ész. A NATO-nak és Oroszországnak szükségük van egymásra, és ezen az alapvető tényen nem változtatnak a kapcsolatok ingadozásai sem. A lisszaboni csúcstól már érzékelhető volt a viszony határozott javulása például a START-3 megállapodás áprilisi aláírásával. Medvegyev orosz elnök vállalta a személyes részvételt a NATO–Oroszország Tanács ülésén.

Említeni kell még Észak-Koreát és Iránt. Előbbi nyíltan nukleáris fegyverkezési törekvéseket mutat, harcias nyilatkozatokat tesz, már két nukleáris kísérleti robbantást hajtott végre és ugyancsak kísérletek során próbálta ki különböző típusú rakétáit is. Újra és újra provokatív lépésekkel teszi próbára a környezetében található országok türelmét. Irán viszont békésnek mondott nukleáris fejlesztések sorát hajtotta és hajtja végre, állítólag a közelmúltban elkészült atomerőműve számára dúsít uránt. Viszont alapos a gyanú, hogy a dúsított uránt – a nemzetközi ellenőrzés kizárásával – robbanótöltetek előállítására szándékozik használni.

Mindezen események közepette 2008-ban és 2009-ben a Szövetség vezetői több tanácskozást is tartottak, ezek közül kiemelkedik a bukaresti (2008. november) illetve a Strasbourgban és Kehlben 2009 áprilisában megtartott jubileumi csúcstalálkozó. Ezeket a tanácskozásokat rendre megelőzték találgatások arról, hogy vajon lesz-e új stratégia. Nem lett, viszont 2009 áprilisában döntés született arról, hogy a lisszaboni csúcson elfogadják a Szövetség stratégiai koncepcióját.

Az előzményekhez tartozik, hogy ez a dokumentum lett az első, amelyet széleskörű vitára bocsátottak, nem csupán a tagországok hivatalos fórumain, hanem a társadalom különböző rétegeiben is. Madeleine Albright volt amerikai külügyminiszter vezetésével egy szakértői csoport foglalkozott a szövegezéssel, és már fél évvel az esedékes csúcstalálkozó előtt lényegében egyeztetett és a tagállamokkal megvitattott javaslatot tettek le az asztalra.

Az egyeztetési társadalmi folyamat magyarországi eseményei közül kettőt szeretnék kiemelni. 2010. március 25-én a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem és a Magyar Atlanti Tanács közös szervezésében, a Magyar Hadtudományi Társaság tevőleges részvételével konferenciát tartottunk a formálódó stratégiai koncepcióról.

2010. október–novemberben pedig, szintén a Magyar Atlanti Tanács kezdeményezésére, civil szervezetek részvételével, a TIT megyei szervezeteinek bevonásával nagyszabású ismertető programra került sor. Ezen az országjáró körúton ugyancsak részt vett a Hadtudományi Társaság.

Az új stratégia koncepció tartalma

A lisszaboni csúcs végül három jelentős eredményt hozott: a stratégiai koncepció elfogadását, az afganisztáni „kivonulás” határidejének megjelölését és a NATO–orosz kapcsolatok látványos javulását. *A továbbiakban – az előzmények vázlatos áttekintése után – vizsgáljuk meg magát a stratégiai koncepciót.*

Az előszóban megfogalmazódik, hogy továbbra is egyedülálló és lényegi szerepet játszik a kollektív védelem és biztonság fenntartásában. Jelen stratégiai koncepció hatékony iránymutató marad a *NATO fejlődésének következő szakaszában, egy változó világban, új fenyegetésekkel szemben, új képességekkel és új partnerekkel.* Vegyük sorba ezeket:

- Megerősíti a köteléket nemzeteink között egymás megvédése érdekében bármilyen támadással szemben, beleértve az új biztonsági fenyegetéseket.
- Képesé teszi a Szövetséget a válságok megelőzésére, a konfliktusok kezelésére és a konfliktusok utáni helyzet stabilizálására, szoros együttműködésben nemzetközi partnereinkkel, mindenekelőtt az Egyesült Nemzetek Szervezetével és az Európai Unióval.
- Dominálónan politikai kapcsolatokat biztosít a Szövetséggel partnereinknek a világ különböző térségeiben, és lényegi szerepet azokban a NATO-vezette műveletekben, amelyekhez hozzájárulnak.
- Elkötelezi a Szövetséget egy atomfegyver-mentes világ feltételeinek megteremtése mellett – mindaddig azonban, amíg a nukleáris fegyver létezik a Földön, a NATO nukleáris szövetség marad.
- Megerősíti szilárd elhatározásunkat, hogy a NATO a nyitott ajtók politikáját folytatja minden európai demokrácia irányában, amelyek megfelelnek a Szövetség elvárásainak – a bővítés hozzájárul egy egységes, szabad és békés Európa megteremtéséhez.
- Elkötelezi a NATO-t a reformok folytatása mellett egy hatékonyabb és rugalmasabb Szövetség megteremtése érdekében.

A tagországok polgárai bíznak a NATO-ban, hogy az megvédi nemzeteinket, masszív katonai erőt vonultat föl ott és akkor, ahol és amikor a biztonságunk azt megkívánja, elősegíti – partnereinkkel együttműködve – a kollektív biztonság kiterjesztését a Föld minden térségére. Miközben a világ változik, a NATO alapvető missziója változatlan: annak biztosítása, hogy a *Szövetség továbbra is a szabadság, a béke, a biztonság és a közös értékek páratlan intézménye marad.*

□ *Rendeltetés és elvek* a címe az első fejezetnek, amely meghatározza a NATO alapvető célját: a szabadság és a biztonság biztosítása minden tagország számára, politikai és katonai eszközökkel. Kimondja, hogy a tagországok egy unikális érték-közösséget alkotnak, amely elkötelezett az egyén szabadsága, a demokrácia, az emberi jogok és a

törvényesség elvei iránt. A Szövetség betartja az ENSZ Alapszabálya és a Washingtoni Szerződés elveit, amelyek kimondják a Biztonsági Tanács elsődleges felelősségét a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában. A politikai és katonai kapcsolatokat Európa és Észak-Amerika között a NATO keretében szilárdították meg a Szövetség megalapítása, 1949 óta. A NATO-tagországok biztonsága oszthatatlan, a továbbiakban is megvédelmezzük azt együtt, a szolidaritás, a közös célok és a korrekt tehermegosztás bázisán.

A jelenlegi biztonsági környezet a biztonsági kihívások széles skáláját tartalmazza. A Szövetség területének és népességének biztonsága érdekében a NATO a jövőben is hatékonyan teljesít három alapvető rendeltetést, mindenkor a nemzetközi joggal összhangban, ezek: kollektív védelem; válságkezelés és kooperatív biztonság.

□ A második fejezet foglalkozik a *biztonsági környezet* elemzésével. Aláhúzza, hogy jelenleg az euro-atlanti térségben béke honol, egy hagyományos támadás veszélye a NATO ellen kevésbé valószínű. Ez egy történelmi siker, amelyet a Szövetség több mint fél évszázados védelmi politikájával, euro-atlanti integrációjával és aktív partnerségi politikájával vívott ki. Mindazonáltal a hagyományos veszélyt nem hagyhatjuk figyelmen kívül.

A nukleáris (és más tömegpusztító) fegyverek valamint hordozóeszközeik elterjedése nehezen kalkulálható következményekkel fenyegeti a globális stabilitást. Az elkövetkező évtizedben a proliferáció lesz a legaktuálisabb veszélytényező.

A terrorizmus közvetlen veszélyt jelent a NATO-országok állampolgáira és szélesebb értelemben a nemzetközi stabilitásra és prosperításra nézve. A NATO határain kívül jelentkező instabilitás vagy konfliktus közvetlenül fenyegeti a Szövetség biztonságát. A kiber-merényletek egyre gyakoribbá, szervezettebbé és pusztítóbbá válnak. Minden ország növekvő mértékben érzékeny a létfontosságú kommunikációs, szállítási és tranzit-útvonalak biztonságára. Egyre nagyobb nemzetközi erőfeszítést igényel ezek megbízható védelme.

□ *Védelem és elrettentés* a harmadik fejezet címe. Lényegi mondanivalója, hogy az elrettentés marad általános stratégiánk alapvető eleme, amely a nukleáris és hagyományos képességek megfelelő elegyítésén nyugszik. A szövetségesek legfőbb biztonsági garanciáját a Szövetség, konkrétan az Egyesült Államok hadászati nukleáris erői szolgáltatják. Ugyanebben a fejezetben fogalmazódik meg, hogy fejlesztjük a képességünket lakosságunk és területünk megvédelme érdekében egy ballisztikus rakéta-támadás ellen, ami hozzájárul a Szövetség biztonságának oszthatatlanságához. Aktív rakéta-védelmi együttműködésre törekszünk Oroszországgal és más euro-atlanti partnerekkel. Folytatjuk a NATO általános elrettentő és védelmi szerepének felülvizsgálatát a Szövetséget fenyegető veszélyek teljes skálájával szemben.

□ A következő fejezet címe: *Biztonság a válságkezelés révén*. Ebben megfogalmazódik, hogy a válságok és konfliktusok közvetlen fenyegetést jelenthetnek a Szövetség területének és lakosságának biztonságára. A NATO ezért kötelezettséget vállal a válságok megelőzésére, kezelésére, a konfliktus utáni helyzetek stabilizálására és a helyreállítás támogatására, ahol lehetséges és amikor szükséges. A válságkezelés legjobb

formája a válság kitörésének megelőzése. Amennyiben a konfliktus-megelőzés nem sikerül, a NATO képes lesz kezelni a folyó ellenségeskedést. A Szövetségnek kivételes konfliktus-kezelő képessége van, beleértve a masszív katonai erő telepítését és fenntartását. Annak érdekében, hogy hatékony válságkezelést tudjunk folytatni, egy megfelelő civil válságkezelő képességet alakítunk ki, fokozzuk az integrált civil-katonai tervezést a válságok teljes spektrumában, kiképezzük és fejlesztjük a helyi erőket a válságkövetekben, hogy minél előbb képesek legyenek fenntartani a biztonságot nemzetközi közreműködés nélkül.

□ *Fegyverzet-ellenőrzés, leszerelés.* Ez a fejezet arra koncentrál, hogy a NATO a fegyveres erők lehető legalacsonyabb szintjén kívánja a biztonságot fenntartani. A fegyverzet-ellenőrzés, a leszerelés és a (tömegpusztító) fegyverek elterjedésének megakadályozása (non-prolifерáció) elősegíti a békét, a biztonságot és a stabilitást. A továbbiakban is meg fogunk tenni minden tőlünk telhetőt, hogy erősítsük a fegyverzet-ellenőrzést, elősegítsük mind a hagyományos, mind a tömegpusztító fegyverek leszerelését illetve az elterjedésük megakadályozását.

□ *A nyitott ajtók elve* című rövid fejezet megállapítja, hogy a NATO kibővítése jelentősen hozzájárult a szövetségesek biztonságához. A további bővítések perspektívája valamint a kooperatív biztonság szelleme szélesebb értelemben Európa biztonságát szilárdította meg. A célkitűzésünk – egy egységes, szabad, közös értékeket valló Európa – a legkönnyebben az euro-atlanti struktúrákhoz csatlakozni kívánó európai országok integrálásával valósítható meg. A NATO ajtóit továbbra is nyitva állnak minden európai demokrácia számára, amely osztja Szövetségünk elveit, kész és képes felvállalni a tagsággal járó felelősségeket és kötelezettségeket, és amely hozzájárul a közös biztonságához és stabilitáshoz.

□ *A partnerség* témaköréről szól a következő fejezet, amelynek lényege: Az euro-atlanti biztonság kibővítése leginkább az országokkal és szervezetekkel kiépített partnerkapcsolatok széles hálózatán keresztül biztosítható. A partnerekkel folytatott párbeszéd és együttműködés konkrét hozzájárulást jelent a nemzetközi biztonsághoz, a Szövetség alapját képező értékek védelméhez, a NATO-műveletek sikeréhez, az érintett nemzetek felkészítéséhez a NATO-tagságra. Ezek a kapcsolatok a kölcsönösségen, a kölcsönös előnyökön és megbecsülésen fognak nyugodni. Ez a fejezet két nemzetközi intézmény, az ENSZ és az Európai Unió kivételes jelentőségét hangsúlyozza. A nemzetközi élet egyéb szereplői közül kiemelten foglalkozik Oroszországgal (A NATO–Oroszország együttműködése stratégiai jelentőségű. A NATO semmiféle fenyegetést nem jelent Oroszország számára. El vagyunk szánva, hogy erősítsük a politikai konzultációkat és a gyakorlati együttműködést Oroszországgal a közös érdeklődésre számot tartó területeken, beleértve a rakéta-védelmet, a terrorizmus, a kábítószer-kereskedelem és a kalózkodás elleni küzdelmet). Az Euro-atlanti Partnerségi Tanács és a Partnerség a Békéért program központi helyet foglalnak el az egységes, szabad és békés Európára vonatkozó elképzeléseinkben. Elköteleztük magunkat a baráti és kooperatív kapcsolatok kifejlesztése iránt a mediterrán térség minden országával, szándékunkban áll tovább fejleszteni a Mediterrán Párbeszédet.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a békének és a stabilitásnak az Öböl térségében, szándékunkban áll erősíteni az együttműködést az Isztambuli Együttműködési Kezdeményezés keretében.

□ A két utolsó fejezet címe: *Reform és átalakítás, illetve Szövetség a 21. században*. Ezek a fejezetek kimondják: A NATO-nak elégséges pénzügyi, katonai és humán forrásokkal kell rendelkeznie, hogy végrehajthassa a missziókat, amelyek létfontosságúak a Szövetség lakosságának és területének biztonsága szempontjából. Ezeket a forrásokat viszont a lehető leghatékonyabban és leggazdaságosabban kell felhasználni. Folytatjuk a reform-folyamatot, hogy áramvonalassá tegyük struktúráinkat, javítsuk munkamódszereinket és maximalizáljuk a hatékonyságot. El vagyunk szánva a Szövetség megújításának folytatására, hogy alkalmas legyen a 21. század biztonsági kihívásainak megválaszolására.

Kommentárok

A lisszaboni (új) stratégiai koncepciót csak az 1991-es római és az 1999-es washingtoni koncepcióval érdemes összevetni, a hidegháborús stratégiákkal való összehasonlítás anakronisztikus lenne.

A stratégiai koncepció két távlati víziót vázol fel, az atomfegyver-mentes világ illetve az egységes, szabad és békés Európa távlati képét. Mindkettő esetében leszögezi, hogy ezek nem a napi aktualitások közé tartoznak, de a Szövetség ezek érdekében fog cselekedni. (A fogalmazás is óvatos: törekvés a nukleáris elrettentés további csökkentése feltételeinek megteremtésére.) Ilyen távlati elképzelések a korábbi stratégiai koncepciókban nem fogalmazódtak meg.

Ugyanez mondható el a Szövetség konkrét rendeltetésének (célkitűzéseinek) megszövegezéséről is. A korábbi dokumentumok két területet nevesítettek, a kollektív védelmet és a válságkezelést. Ez most kibővült egy harmadikkal, a *kooperatív biztonság fogalmával*. A fejlődés egyenes vonalú: a kollektív védelem a NATO alapító okiratában megfogalmazott alapelv, a válságkezelés a hidegháború befejeztével került a stratégiai elképzelések közé, most pedig (az átmeneti korszak után) megfogalmazódott a *kooperatív biztonság stratégiai elve*. A dokumentum ki is fejt, hogy a jelenleg napirenden lévő feladatok (a nemzetközi biztonság erősítése a partnerség révén a megfelelő országokkal és nemzetközi szervezetekkel, a fegyverzet-ellenőrzés és leszerelés támogatásával, a nyitott ajtók elve) már nem annyira a reagáló jellegű kollektív védelem, mint inkább a megelőzésre törekvő kooperatív biztonság fogalmkörébe tartozik.

Kikristályosodott a válságkezelés széles értelmezése: megelőzés, kezelés, utókezelés (konfliktus utáni stabilizáció). Ez kiegészül olyan elképzelésekkel, mint hogy erősödik a hírszerzési együttműködés, civil válságkezelői képesség alakul, maximálisan összehangoljuk a védelmi tervezést. Mindez – magítélesem szerint – szakítást jelent a kudarcosnak bizonyult egyoldalú amerikai megközelítéssel, amelynek Irak jelentette a mintapéldáját.

A veszélytényezők sorában a *prolifерáció* (véltetően elsősorban Irán és Észak-Korea törekvései miatt) *megelőzi az eddig domináló terrorizmust*. Hangsúlyosan szere-

pel a kiber-támadás lehetősége (a dokumentum a támadás kivédése mellett megfogalmazza a következmények kiheverésének követelményét is). A határokon „átnyúló” veszélytényezők közül a dokumentum megemlíti a fegyver-, kábítószer- és ember-kereskedelmet, de például a migrációt nem. A nacionalizmus (a nemzeti, etnikai villongások és konfliktusok, az etnikai tisztogatás) sem szerepel nevesítve, amit én indokolatlannak tartok, hiszen nagyon sok nemzeti-etnikai feszültség okoz válságokat világszerte. Szerepel viszont a szállítás (energia) biztonsága, illetve később – csak az orosz–atlanti együttműködés összefüggésében – a kalózkodás.

Partner szervezetekként a stratégiai koncepció csak kettőt nevez meg, ezek az ENSZ és az Európai Unió. Mindkettő megalapozottan szerepel a dokumentumban, de az EBESZ „kifejejtése” némi magyarázatot kíván. Az én véleményem kettős: Egyrészt az EBESZ valóban vesztett jelentőségéből a hidegháború óta, másrészt ennél is lényegesebb, hogy a NATO mintegy átveszi a szervezet funkcióit mind a biztonság, mind az együttműködés vonatkozásában. Emlékeztetek arra, hogy az EBESZ-t tekintettük mostanáig az egyetlen kooperatív biztonsági intézménynek.

A biztonságpolitikai helyzet változásai nem igazán teszik lehetővé, hogy a stratégia megalkotói tíz évnél hosszabb időre tekintsenek előre. Arra vállalkozhatnak, hogy a most elfogadott stratégiai koncepció mintegy egy évtizeden keresztül iránymutatásul szolgáljon a Szövetség számára.